

INTEGRATION FÖR TILLVÄXT

SKÅNES UTVECKLING OCH NULÄGE UR ETT INTEGRATIONS-
PERSPEKTIV

Jonas Hugosson, Daniel Hallencreutz & Peter Kempinsky
Kontigo AB juni 2014

Sammanfattning

Inriktningen för arbetet med regional utveckling och tillväxt i Skåne ges av den nya regionala utvecklingsstrategin som antogs av regionfullmäktige i juni 2014. ”Det öppna Skåne 2030” är både titel och målbild för strategin som ska styra regionens utveckling för ”pluralism, fler människor, nya idéer och som kännetecknas av hög tolerans och stor delaktighet”. Strategin betonar regionens öppenhet för människor, idéer och kunskap som en viktig förutsättning för en hållbar tillväxt och förnyelseförmåga. Region Skånes handlingsplan ”Integration för tillväxt 2013-2020” tar avstamp i OECD:s territorial review av Skåne från 2012, där en förbättrad integration på arbetsmarknaden för utrikesfödda framhålls som en nyckelfråga för Skånes fortsatta utveckling. Handlingsplanen syftar till att ”effektivera och samordna arbetet med integration kopplat till tillväxt i Skåne”.

Den bristande integrationen utgör i många stycken en av regionens främsta utmaningar. Samtidigt som en viktig potential till regional utveckling och tillväxt ligger just i en lyckad integration. Denna rapport utgör en del i arbetet med handlingsplanen Integration för tillväxt och dess syfte är att fungera som kunskapsunderlag och inspirationsmaterial för det regionala arbetet med integration för tillväxt. Rapporten beskriver Skånes utveckling sedan 1950-talet fram till idag utifrån ett brett perspektiv, men med integration och mångfald som specifikt fokusområde.

Skånes utveckling beskrivs i rapporten utifrån fyra huvudperspektiv – innovationsförmåga, humankapital, attraktivitet, samt demokrati och socialt kapital:

- **Innovationsförmåga:** Nya idéer och innovationer skapas ofta genom att människor med olika bakgrund möts. Samtidigt innebär den globala samhällsutvecklingen och människors rörlighet att det blir allt mer angeläget för företag och organisationer att dra fördelar av mångfalden för att kunna fortsätta vara innovativa och växa.
- **Humankapital:** Skånes humankapital har de senaste 50 åren förändrats radikalt. Samtidigt nyttjas regionens humankapital ineffektivt i och med att systerföretagsfrekvensen är lägre och matchningen mellan kompetens och arbete fungerar sämre för utrikesfödda. En snabbare väg till egenförsörjning för personer som invandrar till regionen kan bidra mycket till regionens hållbarhet och tillväxt.
- **Attraktivitet:** Att attrahera kompetens och arbetsgivare är centralt för den regionala tillväxtpotentialen. Den växande besöksnäringen i regionen indikerar en hög attraktivitet. Samtidigt präglas delar av regionen av en bristande tolerans gentemot utrikesfödda och andra grupper. Tolerans och öppenhet för mångfald och frånvaro av sociala konflikter är viktiga faktorer för regional attraktivitet.
- **Demokrati och socialt kapital:** Kontakter och överbyggande nätverk mellan olika grupper i samhället har visat sig vara viktigt för entreprenörskap, karriärmöjligheter och tilliten mellan grupper. Främjandet av individers egenmakt och känsla av deltagande i samhällslivet och beslutsfattandet är

viktiga faktorer för ett samhälles sociala hållbarhet. Föreningslivet och den sociala ekonomin spelar en viktig roll för många människors deltagande och egenmakt, inte minst bland dem som befinner sig i utanförskap, så även i Skåne.

För den regionala utvecklingsstrategin och de fem prioriterade ställningstaganden är integration en viktig drivkraft och förutsättning. Ett Skåne som är globalt attraktivt och erbjuder framtidstro och livskvalitet är ett Skåne som tar till vara den mångfald som finns i regionen och där alla har en möjlighet att bidra till regionens utveckling och förverkliga sina livschanser. Ett Skåne som är en hållbar tillväxtmotor och utvecklar morgondagens välfärdstjänster är ett Skåne som tar tillvara den innovations- och entreprenörskraft som finns i regionen på ett öppet och integrerande sätt. Ett Skåne som drar nytta av sin flerkärniga ortstruktur är ett Skåne där integration – på alla plan – formar utvecklingen av regionen.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	5
2	Vägen fram till dagens Skåne: Innovation.....	6
2.1	Från jordbruk och tillverkning till tjänsteindustri.....	6
2.2	En innovativ region: exemplet media	7
2.3	Cirka 100 000 företag i Skåne.....	10
2.4	De innovativa miljöernas betydelse kommer att öka	12
2.5	Regional planering också en typ av innovation.....	13
3	Vägen fram till dagens Skåne: Humankapital	14
3.1	Humankapitalet har förändrats radikalt sedan 1950-talet	14
3.2	Humankapitalet viktig för innovation.....	14
3.3	Utbildningsnivån har breddats och höjts sedan 1950-talet	15
3.4	Humankapitalets förändring handlar också om såväl utvandring som invandring.....	16
3.5	Så här arbetar man i andra delar av landet	19
3.6	Stora utmaningar men också möjligheter	20
4	Vägen fram till dagens Skåne: Attraktivitet.....	23
4.1	Förmåga att attrahera olika typer av kapital och resurser är viktig för att skapa attraktiva regioner	24
4.2	Humankapitalet är mycket betydelsefullt för att göra en region attraktivt för företag.....	25
4.3	Regionens tillgänglighet är viktig för attraktiviteten	26
4.4	Pendling är ett viktigt mått på attraktivitet.....	27
4.5	Växande besöksnäring indikerar ökad regional attraktivitet	28
4.6	Mångfald och tolerans är också en viktig bestämningsfaktor för regional attraktivitet	29
5	Vägen fram till dagens Skåne: Demokrati och socialt kapital	30
5.1	Minskande valdeltagande sedan 1950-talet	30
5.2	Aktörer i den sociala ekonomin växer	31
5.3	Det sociala kapitalet i Skåne ligger i mitten om en jämförelse görs mellan svenska län.....	32
6	Vägen vidare	35

1 Inledning

Denna rapport utgör en del i arbetet med handlingsplanen Integration för tillväxt och dess syfte är att fungera som kunskapsunderlag och inspirationsmaterial för det regionala arbetet med integration för tillväxt. Rapporten beskriver Skånes utveckling sedan 1950-talet fram till idag utifrån ett brett perspektiv, men med integration och mångfald som specifikt fokusområde.

Det finns relativt få studier som behandlar samhällsekonomiska effekter av ökad integration på arbetsmarknaden för utrikes födda ur ett regionalt perspektiv. Studier på nationell nivå är betydligt vanligare. När det gäller forskningsöversikter inom området integration med orientering specifikt mot ekonomisk tillväxt, konstaterar exempelvis Tillväxtanalys (2012) att sådana saknas. Det verkar alltså som att forskningen kring sambanden mellan integration och tillväxt är relativt outvecklad.

Utifrån den forskning och teoribildning som finns har Kontigo tagit fram en modell som illustrerar de huvudsakliga sätt som en ökad integration kan bidra till regionens utveckling och tillväxt.

Modellen beskriver direkta respektive indirekta samband mellan integration och tillväxt. De direkta sambanden rör i stor utsträckning frågor och insatser för innovation, företagande och entreprenörskap samt arbetskraftsförsörjning och kompetens. De indirekta sambanden har mer fokus på frågor som egenmakt, delaktighet och inflytande, samt en högkvalitativ, trygg och varierad boende- och livsmiljö.

Figur 1 – Modell Integration för tillväxt.

Rapporten består av fyra kapitel som var och ett beskriver Skånes utveckling och nuläge utifrån de fyra perspektiven Innovationsförmåga, humankapital, attraktivitet samt demokrati och socialt kapital. I det avslutande kapitlet summeras rapporten kort med koppling till Skånes regionala utvecklingsstrategi och handlingsplan för integration och tillväxt.

2 Vägen fram till dagens Skåne: Innovation

Nya idéer och innovationer skapas ofta genom att människor med olika bakgrund möts. Utifrån ett sådant antagande bör det vara självklart för de flesta att en ökad mångfald på arbetsplatsen och i det vardagliga livet har potential att främja kreativitet och idéskapande och bidra till stärkt innovationsförmåga. Med det inte sagt att en ökad mångfald per automatik leder till fler innovationer och ökad tillväxt.

De flesta studier som undersöker integrationens och mångfaldens effekter på innovationsförmågan baserar sig på studier av företag och organisationer. Dessa studier har kunnat visa att mångfalden ger tydligast positiva effekter på kunskapsintensiva arbetsplatser och att tillväxtföretag i större utsträckning än andra framgångsrikt har dragit nytta av mångfalden. De positiva effekterna inkluderar ökad konkurrenskraft, kreativitet, innovationsförmåga, effektivitet och lönsamhet. Eventuella negativa effekter kan också härledas från forskningen, som till exempel ökad risk för konflikter på arbetsplatsen till följd av en ökad heterogenitet. Vissa kan ha svårt att acceptera nya idéer och vara vana att arbeta på ett visst sätt vilket kan skapa konflikter och försämrad sammanhållning på arbetsplatsen. Dessa negativa effekter avtar vanligtvis med tiden och kan dessutom motverkas genom ett medvetet och strategiskt förändringsarbete.

Samtidigt som forskningen visar att effekterna av ökad mångfald i organisationer kan vara både positiva och negativa så innebär samhällsutvecklingen, både ur ett regionalt och globalt perspektiv, att mångfaldsfrågan kommer att bli allt mer angelägen för många företag och organisationer att arbeta aktivt med för att kunna fortsätta konkurrera. Fler och fler produkt- och tjänstemarknader är globala. Produktionsprocesser och värdekedjor berör i växande omfattning flera olika länder och kulturer. Arbetskraft rör sig friare över världen. Den demografiska sammansättningen hos befolkningen förändras. För att konkurrera effektivt och trovärdigt om både kunder och arbetskraft och stärka den egna innovationsförmågan och konkurrenskraften så kommer det sannolikt att bli allt viktigare med exempelvis inkluderande rekryteringsprocesser och främjandet av en öppen och tillåtande attityd vad gäller personer med olika bakgrund och erfarenheter.

2.1 Från jordbruk och tillverkning till tjänsteindustri

Skånes näringsliv på 1950-talet kännetecknas av dubbelhet. Å ena sidan råder det under denna period högkonjunktur inom vissa branscher. Å andra sidan påbörjas den strukturomvandling av exempelvis livsmedelsindustrin som pågår ännu idag. Under 1950-talet inleddes vidare en nedgång av antalet fabriker i Skåne. Detta blev särskilt tydligt på den landsbygd där industrin representerades av exempelvis ett enda mejeri, ett tegelbruk etc. När företag fusionerades och driften upphörde saknade många småorter helt industri. Exempelvis stängdes den sista gruvan 1981 (lokaliserad i Bjuvs kommun).

En annan sektor är textilindustrin, som i princip i och med 1960-talet försvann från regionen. I Malmö fanns ett av landets ledande textila kluster med företag som MAB

och MYA, Malmö Mek. Tricotfabrik (ett dotterföretag till förstnämnda), AB Malmö Strumpfabrik, Albert Keifers Strumpfabrik, AB Thure B. Wiberg, AB Svenska Skinnkläder, Fougstedts Klädes & Konfektions AB, AB Svenska Kappfabriken, AB Cewokappor, Konfektions AB Zober, AB Masterhand, Tornvalls Konfektions AB, AB Malmö Konfektion, AB Korsettfabriken Spirella samt fabriker för tillverkning av hattar, mössor och paraplyer. Även regionens övriga storskaliga tekoindustri - yllefabrikerna i Kristianstad, Furulund och Marieholm, Hälsingborgs Jacquard Väfveri AB, Schlasbergs Konfektionsfabrik i Landskrona, Junex fabriker i Skånes Fagerhult och Lönsboda med flera – är nedlagda. Tekoindustrin i Skåne består idag av några småföretag med specialiserad produktion.

Från 1970- fram till och med 1990-talet genomgår det skånska näringslivet flera kriser. Den kanske mest framträdande rör den stora varvsindustrin. Några exempel: på 1950-och 60-talet var varvsverksamheten i Malmö en av de största i världen. Under 1980-talet försvann den civila fartygsproduktionen från Kockums (Å andra sidan: detta skapade utrymme för den radikala stadsförnyelse som skett i Malmö sedan 1990-talet). På 1980-talet kom också Landskrona att drabbas mycket hårt av minskade arbetstillfällen inom sektorn. Det är för övrigt en av de största nedläggningarna av ett enskilt arbetsställe under efterkrigstiden i Sverige.

Fram till 1980-talet kännetecknades näringslivet fortfarande av en relativt låg andel av kunskapsintensiv industri. Även om detta långsamt började förändras. Ett uttryck för denna förändring är skapandet av en av Sveriges första teknikparker eller Science Parks (Ideon i Lund) för att förstärka utvecklingen av högteknologiska branscher med forskningsanknytning. Ideon kan sägas vara en innovation i sig, en innovation syftande till att främja utvecklandet av innovationer.

Tjänstesektorn har ökat med ca 10 procent sedan 1980-talet och tillverkningsindustrin minskat med lika mycket när det gäller antalet anställda. Näringslivet förändras under denna period i bemärkelsen att ett antal nya kunskapsintensiva branscher förstärks, såsom Life Science och IKT. I synnerhet sker denna förändring i Malmö och Lund. Att vara innovativ och se nya branscher är emellertid ingenting nytt för regionen.¹

2.2 En innovativ region: exemplet media

Skåne har historiskt även varit innovativt i utvecklingen och introduceringen av nya media. Det var inte Stockholms-Tidningen med start 1898 som var den första svenska lågpristidningen, utan Skånska Dagbladet som startade 10 år tidigare. Och den första socialdemokratiska tidningen i Sverige var Folkviljan i Malmö som startade tre år före Social-Demokraten i Stockholm på 1880-talet. Skåne var, i mitten av 1950-talet, först med reguljär regional tv genom veckomagasinet Sydsvenska Journalen (1955-1958). Även den första föregångaren till den privata lokalradion startade i Skåne 1959 med Skånes Radio Merkur, senare Radio Syd (den så kallade piratradion). Kanske finns här en tradition i regionen – bland annat som ett resultat av att man varit närmare globala strömningar – som idag resulterat i såväl den satsning som gjorts på

---

¹ Källa: Länsstyrelsen i Skåne.

Malmö Högskola, som de verksamheter som vuxit fram inom mediasektorn – förstådd brett – och som bland annat manifesteras i klusterbildningen Media Evolution.

2

Faktaruta – nya modeller krävs för att utveckla humankapital och innovation

Arabic Game Jam

Arabic Game Jam (AGJ) är ett spelutvecklingsevent som drivs inom Media Evolution City, mediebranschernas centrum för innovation och utveckling i Malmö. Bakom verksamheten står medlemsorganisationen Media Evolution, där bl.a. företag inom spelbranschen ingår. Själva eventet marknadsförs i första hand gentemot ungdomar 18-30 år med ett intresse för spelutveckling och kunskaper om arabisk kultur. Inga särskilda förkunskaper krävs, annat än intresse och erfarenhet av datorspel. Målgruppen för produktidéerna som tas fram är den arabisktalande marknaden. Utgångspunkten för konceptet är att bidra till affärsutveckling, socialt ansvarstagande samt att tillgodose framtida rekryteringsbehov. Ett glapp på spelmarknaden har identifierats inom den arabisktalande världen, där efterfrågan på spel som svarar mot den egna kulturen, litteraturen etc. är stor. AGJ är ett sätt att utveckla nya spelkoncept och samtidigt ge unga en lärorik och inspirerande möjlighet att introduceras för spelbranschen som framtida karriärväg. Eventet kan på så sätt bidra till att uppmuntra unga vuxna att söka utbildning och praktik inom spelutveckling. Även inom företagen syns resultat, genom att nyskapande resultat väckt funderingar på spelkonstruktion och vilka man riktar sig till. På internationell nivå har nätverk med spelutvecklare och communitys i arabiska länder börjat växa fram, men ytterligare arbete återstår för att utveckla koncepten vidare och hitta resurser för att ta fram prototyper m.m. Själva konceptet AGJ har väckt intresse i mellanöstern och förhandlingar pågår om att exportera konceptet. Intressant exempel på såväl att Skåne är en del av världen och världen av Skåne. Intressant också för att det är ett exempel på den innovativitet som funnits i regionen när det gäller media.

Samtidigt är tillverkningsindustrin fortfarande stor och flera av de företag som funnits sedan 1950-talet är fortfarande verksamma, om än under annat namn eller under annat ägande. Livsmedelsindustrin är fortfarande mycket viktig för regionen dock. Ett annat exempel på strukturell omvandling är turismsektorn som under tidsperioden växer som en viktig del av regionens näringsliv och som delvis växer genom att andra branscher försvinner vilket möjliggör att landskapet som resurs kan utnyttjas på ett annat sätt (se även Kapitel 0).

---

² Weibull, L (2010): Gamla och nya medier i Skåne i Susanne Johansson (red) Regional demokrati. Om politik och medier i Skåne. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.).

Faktaruta - Skånska innovationer

Skånska innovationer

Absolut Vodka

Lars Olsson Smith var brännvinskungen från Kiaby som gjorde sig en karriär i Stockholm genom att rena destillerad råsprit som gjorts på potatis. För att man skulle bli av med den illasmakande finkeloljan som fanns i spriten måste man filtrera spriten genom björkträkol. På 1870-talet började han arbeta med kontinuerlig destillation av spriten i kolonner i stället för att använda träkol. 1979 använde sig företaget Vin & Sprit av L. O. Smiths beteckning "absolut" när de skulle lansera den nya produkten Absolut Vodka.

Von Platens "tysta kylskåp"

Von Platens kylskåp var ett verkligt genombrott. Principen "kyla ur värme" går ut på att ammoniak förångas med hjälp av vätgas. Processen kräver värme som tas ur luften inne i kylskåpet. Hans kylskåp tog mycket mindre plats, var pålitliga och kunde gå på antingen el, gas eller fotogen. Dessutom bullrade de inte ett dugg.

Mjölkpulver

Näringsfysiologen Ninni Kronberg (1874-1949) från Gävle som efter en skilsmässa flyttade till Rydsgårds slott i Skåne, där hon experimenterade med mjölk. Här utvecklade hon sin alldeles egna metod för utvinning av mjölkpulver, så kallad spraytorkning. På den fick hon patent i en rad länder som Schweiz, Tyskland, USA och England. Det svenska patentet kom 1937. Jordbruksdepartementet klassade Ninni Kronbergs uppfinning som så viktig att den belönades med ett statsunderstöd på villkor att ett svenskt företag använde sig av metoden. Den svenska mejerinäringen var avvisande.

Ultraljud på människor

Den förste som började använda den här tekniken för att undersöka människor var fysikern Helmuth Hertz i Lund. Från början var syftet med hans forskning att utveckla en oblodig metod att undersöka hjärtat enligt önskemål från kollegan och läkaren Inge Edler. Först i Sverige med ultraljudsundersökning för gravida var Malmö Allmänna Sjukhus 1972.

Tetra Pak

När självbetjäningssaffärerna etablerades på 1950-talet behövde man ha förpackade varor. Mjölksflaskan av glas blev första steget men den var tung och opraktisk. Ruben Rausing på förpackningsföretaget Åkerlund & Rausing funderade på att "slå in" mjölken i papper. Kollegan Erik Wallenberg fick idén om en förpackning i form av en pyramid, en tetraeder och Rausing fru Elisabeth kom på lösningen att fylla på tetrorna under mjölkytan. Steriliserad mjölk kunde nu förvaras och transporteras utan kyla vilket gjorde Tetra Pak till en stor framgång över hela världen.

FlyMo – den svävande gräsklipparen

Sommaren 1959 lyckades den första luftkuddefarkosten, en s.k. Hovercraft, sväva över Engelska kanalen. Karl Dahlman ägde ett företag, Dahlmans Klippo på Kulladal i Malmö, där han tillverkade motordrivna gräsklippare. Fabriken hade han redan 1953 konstruerat Europas första rotorgräsklippare. Det var en utmärkt gräsklippare, men hjulen tryckte ned gräset. En gräsklippare som kunde sväva som hovercraften vore modellen! Alltså gjorde han en modell.

Vinterdäck

Världens första vinterdäck lanserades av Trelleborgs gummifabrik redan 1950. Däcken fungerade inte bara bra i snö. Den framgångsrike tävlingsbilisten Grus-Olle Persson vann Midnattssolsrallyt med de nya däcken, och filmbolaget Wiafilm upptäckte under en färd genom Kameruns öknar att däcken även fungerade bra i ökensand.

Tandsticken

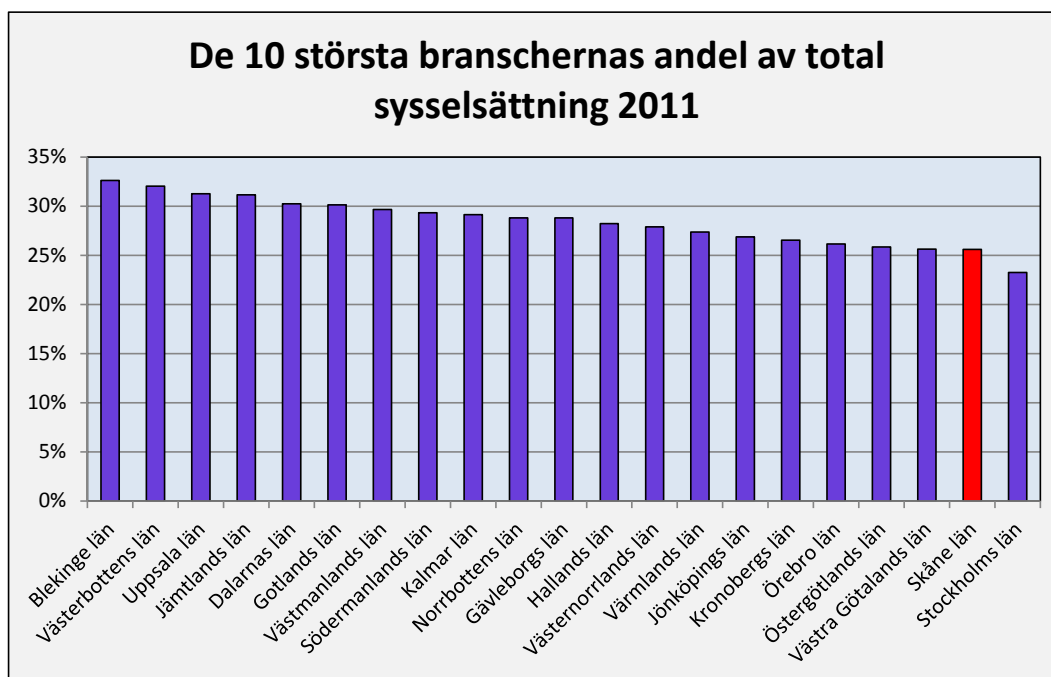
Snickaren Henning Eklund tog kontakt med två professorer på tandläkarhögskolan i Malmö, Bo Krasse och Hilding Björn. De var intresserade av att hitta någon som kunde göra tandsticker i lagom mjukt trä. Stickorna har blivit en svensk exportprodukt och Henning Eklunds snickeri ett stort företag, TePe. Fortfarande är det mycket hantverk när tandstickorna tillverkas. Först måste träet, björk och lind, ha torkat under minst ett år för att vattenhalten skulle bli den rätta. Därefter sågas ut små klossar av perfekt trä ut. Snedvuxet eller ojämnt trä kasseras. Det får bli bränsle till fabriken.

Källa: Hämtad från Skånes museer.

2.3 Cirka 100 000 företag i Skåne

Totalt finns det i dag drygt 100 000 aktiva företag i Skåne. Ungefär 700 av dessa har mer än 50 anställda.³ Inom till exempel tillverkningsindustrin, transport- och tjänstesektorerna bedriver många framgångsrik export i Europa och övriga världen. Det finns också flera exempel på företag som en gång inlett sin verksamhet i Skåne som sedan utvecklats till internationella storföretag, såsom exempelvis Tetra Pak, Gambio, Absolut Company, Sony Ericsson, Findus och Brio. 60 procent av den skandinaviska läkemedelsforskningen, och tillverkningen, finns i Skåne och på Själland i Danmark och för att nå önskade synergieffekter samarbetar dessa företag med forskare och studenter på universitet och högskolor samt med universitetssjukhusen i Öresundsregionen genom plattformen Medicon Valley Academy. Vi kan även konstatera att Skånes näringsliv är relativt diversifierat och idag inte lika känsligt för enskilda företags framgångar. **Fel! Hittar inte referenskälla.** nedan visar att endast Stockholms län har en mer diversifierad arbetsmarknad. Större arbetsmarknadsregioner är vanligtvis också mer diversifierade.

Figur 2 - Det skånska näringslivet är diversifierat

Källa: SCB

I Landskrona och Malmö fanns, fram till slutet av 1900-talet, framgångsrika skeppsvarv som nådde internationell ryktbarhet. Kockums i Malmö och Karlskrona har fortfarande spetskompetens som fartygs- och ubåtskonstruktör. 2002 fraktades Kockumskranen från varvsområdet i Malmö för vidare användning på en bilfabrik i Sydkorea. Kranen var en välkänd symbol för Malmö som industristad men idag har Malmö högskola och kunskapsföretag inom olika branscher ersatt, eller flyttat in i, de

³ Källa SCB.

nedlagda verkstadslokalerna i olika delar av staden. Särskilt framgångsrika är de privata tjänsteföretagen inom bioteknik, medicinteknik, miljöteknik och IT.

Faktaruta – Exempel på integrationens betydelse för entreprenörskap och innovation

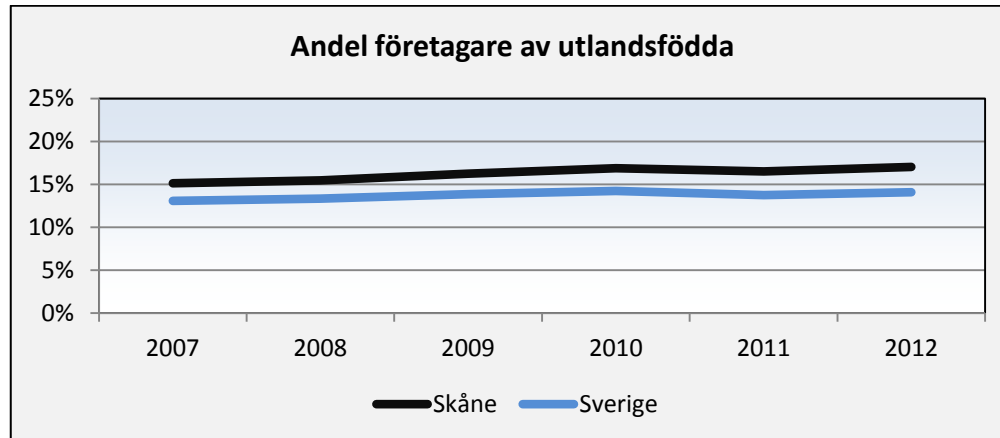
Herbert Felix

1874 började en fabrik i Eslöv att producera ättika för att familjer själva skulle kunna lägga in gurkor och rödbetor. I slutet av 30-talet började försäljningen svikta, men 1938 kom Herbert Felix med kompetens inom området från Tjeckoslovakien till Eslöv. Redan 1939 började han tillsammans med ättiksfabriken producera inlagda gurkor. Felix blev så småningom fabriken varumärke och genom att arbeta nära odlarna blev Felix i början av 1950-talet störst i Europa på gurkkonserver. Andra produkter introducerades också, exempelvis potatismos till svenska försvaret som blev startskottet för flera succéer och under Felix ledning lanserades klassiska produkter som Bostongurka, smörgåsgurka och tomatketchup på plastflaska. År 2006 i november beslöt kommunstyrelsen i Eslöv att starta Herbert Felix Institutet. Institutet ska vara ett centrum för forskning, opinionsbildning och erfarenhetsutbyte inom integration och entreprenörskap.

Källa: Hämtad från: <http://www.felix.se/om-oss/historia/>

Som vi kan se i Figur 3 nedan är andelen företagare bland utrikes födda något större i Skåne jämfört med riket. Exempel på utrikes födda företagare är många naturligtvis men ur ett innovations- och samhällsperspektiv är självklart Herbert Felix ett bra exempel. Han byggde upp ett mycket livskraftigt företag inom livsmedelssektorn – ett av många regionala exempel på hur denna sektor förändrats sedan 1950-talet – framförallt genom aktivt innovationsarbete (se också faktaruta ovan).

Figur 3 – Andel företagare av utlandsfödda

Källa: SCB

De övriga skånska städerna har också utvecklats efter sina förutsättningar. Trelleborg och Ystad har mångåriga traditioner med färjetrafik för passagerare och gods till Tyskland (TT-line och Scandlines) och Polen (Polferries och Pol-Line AB/Unity Line). Trelleborgs hamn är den näst största i Sverige efter Göteborg. Från Ystad går även en katamaran till den danska ön Bornholm (Bornholmstrafikken). Helsingborg är en stor knutpunkt för sjöfarten. Här finns färjelinjer till Helsingör (Scandlines och HH-linjen) och Köpenhamn i Danmark och Oslo i Norge (DFDS Seaways). Även Helsingborg är en av de största svenska hamnarna räknat i godsvolym och flera rederier har

sina huvudkontor här. I de östra och nordvästra delarna av Skåne – Österlen och Bjäre – finns många fåmansföretag som driver gårdsbutiker, plantskolor, möbeltillverkning, konsthantverk, fiske, Rum & Frukost och övrig turistverksamhet. Utmaningarna för alla dessa branscher handlar det i hög grad om att identifiera och utveckla starka positioner i globala nätverk och värdekedjor (eller på globala marknader). Internet är i många fall möjliggöraren, och företagsutveckling som internetfinansiering, Big Data och molntjänster öppnar vidare nya innovativa utvecklingsvägar som kanske leder fram till morgondagens skånska storföretag.

2.4 De innovativa miljöernas betydelse kommer att öka

I utkanten av Lund pågår bygget av European Spallation Source (ESS). Det blir ett världsledande europeiskt centrum för materialforskning som ska tas i full drift omkring 2020. I ett 600 meter långt, underjordiskt rör ska då protoner skjutas iväg mot atomkärnor. Vid träffen spjälkas atomkärnorna (spallation) och skickar i sin tur ut neutroner. De kan ledas vidare mot instrument, ett slags mikroskop, som med hjälp av neutroner istället för ljus kan undersöka olika material. Ett intressant exempel på såväl attraktivitet som hur regionen positionerar sig i ett globalt innovationssystem inom ett specifikt kompetensområde.⁴

Lund är känt som ett lärosäte sedan 1000-talet – då fanns det ett stort antal kloster och en latinskola här. Lunds Universitet grundades 1666 och är Nordens största samlade institution för forskning och högre utbildning. Andra kunskapsföretag i Lund är Lunds Tekniska Högskola, forskningsbyn Ideon och Universitetssjukhuset, som totalt sysselsätter ca 60 procent av Lunds invånare. När det gäller innovationer kan vidare konstateras att OECD rankade Malmö på en stark fjärdeplats som innovativ miljö i global konkurrens. Det finns flera forskningsbyar och innovationsparker i Skåne. Mest kända är Ideon i Lund, Medeon i Malmö, Campus Helsingborg och Krinova i Kristianstad.

Faktaruta – Exempel på integrationens betydelse för entreprenörskap och innovation

Larsa Foods AB

Affärsidén är att importera matprodukter från Östra Medelhavet, bl.a. mejeriprodukter som saknats i det svenska utbudet. På så vis breddas sortimentet i matvarubutiker, vilket inte minst efterfrågas av nya kundgrupper som invandrat till Sverige och efterfrågar sina traditionella matvaror. Här ser man att vissa förutfattade meningar hos återförsäljare kan skapa hinder för att nå fram till kunderna. Företaget för kontinuerlig dialog med återförsäljarna för att de inte ska placera varorna i separata "internationella" avdelningar, utan integrera dem i ordinarie mejerikylar etc.

Företaget har en stark mångfaldsprofil i personalfrågor och lyfter på sin hemsida fram att medarbetare från många länder och med varierande bakgrunder skapar ett unikt mervärde, i en dynamisk och internationell företagskultur med stark sammanhållning. Vid rekrytering ser man framförallt att det handlar om att hitta personer med rätt kompetens – där kraven på att kunna svenska inte behöver vara högre än en "funktionell" nivå.

⁴ <http://europeanspallationsource.se/>.

2.5 Regional planering också en typ av innovation

Man skulle också kunna tala om att den rumsliga organisationen av Skåne kännetecknas av olika innovationer. Skåne kännetecknas på 1950-talet av det var två län och betydligt fler kommuner. Från 1950-talet fram till kommunreformerna på 1970-talet fanns i Skåne (Malmöhus och Kristianstad län) 9 städer, 9 köpingar och 56 landskommuner. Även om Malmö även 1950 var en stor stad (drygt 200 000 invånare) så kännetecknades många av de mindre orterna och kommunerna av att de var små arbetsmarknader i sig själv, i vissa fall liknande "bruksorter". Under 1950-talet börjar emellertid det som är dagens Skåne bindas samman i och med att det var i denna region som de första motorvägarna började byggas på 1950-talet.

Skånes förvandling mot dagens geografi fortsätter i ännu högre takt från 1970-talet och framåt, bl.a. beroende av näringslivets och arbetsmarknadens förändring. De två mest framträdande förändringarna sker emellertid på 1990-talet. Mellan år 1992 och 1995 arbetade en beredning, utsedd av den svenska regeringen, med att utforma ett förslag till en ny administrativ regional indelning i Sverige. De två huvudmotiv som framfördes, med syfte att stärka den regionala (administrativa) nivån i Sverige, var dels att stärka medborgarinflytandet genom decentralisering och dels att underlätta för olika landsdelar att utvecklas till konkurrenskraftiga regioner.

Stora förändringar i många av städerna vad gäller bebyggelse och nybyggnation sker också i och med att stadskärnor byggs om. De miljonprogramsområden som 50 år senare ska utmålans som problemområden börjar byggas under slutet av 1960-talet utifrån en helt annan vision. Just Malmö har kännetecknats av perioder av stark inflyttning, men också under 1970-talet av utflyttning. Från 1990-talet har Malmö vidare kännetecknats av en stark förvandling av i synnerhet de centrala delarna, i takt med stadens förvandling från industristad till tjänstestad. Också detta skulle kunna sägas vara exempel på en innovativ process: att hantera det omvandlingstryck som globaliseringen och strukturomvandlingen med mera innebär och förhålla sig till detta på sätt som stärker och utvecklar regionen.

3 Vägen fram till dagens Skåne: Humankapital

Begreppet humankapital omfattar flera aspekter som människors erfarenheter, utbildning, kunskap och kompetens, färdigheter och talang. En ökad och mer effektiv integration leder till att humankapitalet utnyttjas mer effektivt och att fler personer får möjlighet att arbeta och utvecklas inom det yrke man har kompetens för och själv har valt. Begränsningar i form av till exempel diskriminering, bristande validering av kompetens och exkluderande rekryteringsprocesser riskerar att leda till ett ineffektivt utnyttjande av humankapitalet. Det manifesterar sig genom att många personer selsätter sig med yrken de är överkvalificerade för eller får gå arbetslösa. Detta var också en av de brister som OECD uppmärksammade i sin regionala analys av Skåne.

3.1 Humankapitalet har förändrats radikalt sedan 1950-talet

Skåne kännetecknades på 1950-talet av att vara en region vars arbetsmarknad starkt var präglad av den stora jordbruks- och livsmedelssektorn, samt av tillverkningsindustrin och textilindustrin. Alla relativt väl spridda i Skåne. Den strukturomvandling som på allvar påbörjats under 1960-talet inom jordbruket slår igenom slutgiltigt under 1970-talets första hälft. Också inom andra viktiga sektorer förändras arbetsmarknaden, till exempel inom tillverkningsindustrin. Regionens drygt 1,2 miljoner invånare är idag mycket ojämnt fördelade, vilket också avspeglar arbetsmarknaden. Längs kusten, mellan Ängelholm och Trelleborg och någon mil inåt land, bor cirka 900 000 av invånarna. Något hårdraget kan man säga att Malmö och Lunds position stärkts, i linje med den utveckling som kan ses generellt, nämligen att universitetsorter i högre grad tenderar att bli tillväxtorter.

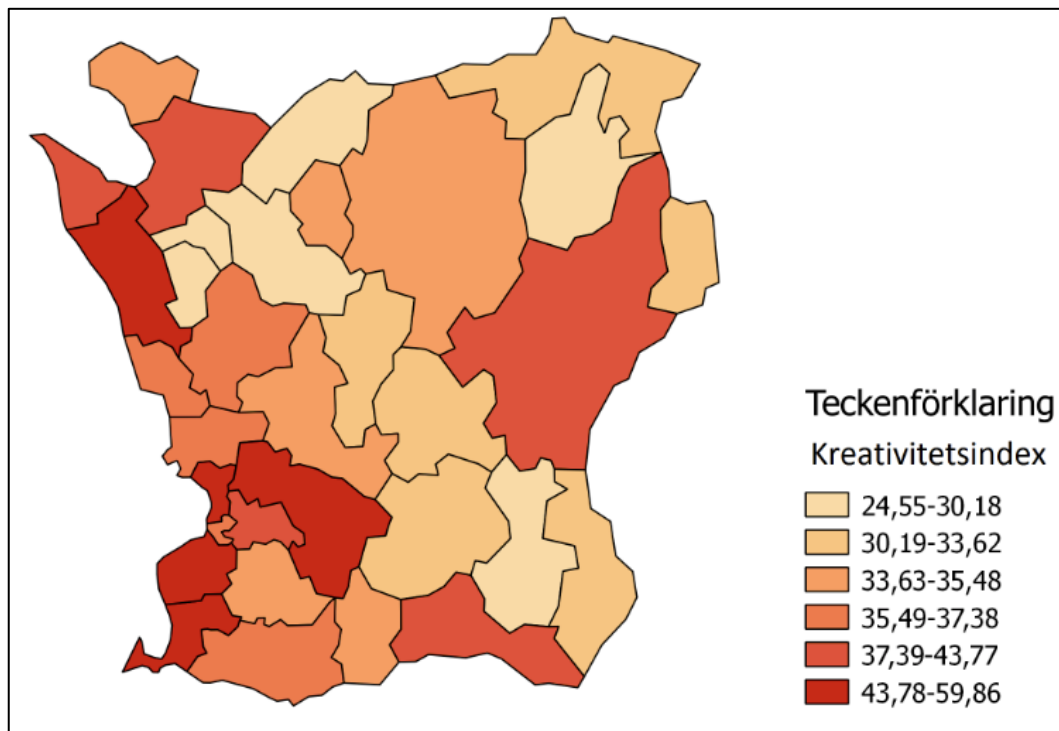
Sedan 1990-talet har det skett en förvandling av arbetsmarknaden. Inom den tillverkande industrin arbetar i dag ca 20 procent. Andelen av Skånes befolkning i arbetsför ålder som har högskoleutbildning har ökat starkt sedan 1990-talet. Idag har ca 37,4 procent högskoleutbildning. Fortfarande förekommer regionala skillnader (utbildningsnivån är till exempel lägre i regionens nordöstra och sydöstra delar).

3.2 Humankapitalet viktig för innovation

En viktig faktor för att skapa innovation är de människor som finns i den kreativa klassen. Richard Florida – som myntade begreppet – har i sin forskning argumenterat för teorin att storstadsområden med hög koncentration av högteknologi, konstnärligt verksamma personer, ett stort inslag homosexuella och en grupp som han beskriver som "high bohemians" står i samband med en hög nivå av ekonomisk utveckling. Florida menar att den kreativa klassen alstrar en öppen och dynamisk miljö, som i sin tur drar till sig fler kreativa personer liksom affärsverksamhet och kapital. Han menar att en stad bättre nyskapar sig genom att vara tilldragande för talanger av hög kvalitet än genom att ensidigt fokusera på infrastrukturprojekt som sportanläggningar, spektakulära byggnader och shoppingcentra. Florida fick, i synnerhet i början av 2000-talet ett stort genomslag utanför akademien, hos planerare och policymakare. Samtidigt som Florida naturligtvis har poänger, så är det minst lika viktigt att hela

tiden komma ihåg den kritik som riktats mot Florida, bland annat att det han egentligen visar är att utbildningsnivå är betydelsefull för regional tillväxt.

Figur 4 - Kreativa klassen i Skånes kommuner

3.3 Utbildningsnivån har breddats och höjts sedan 1950-talet

Vid 1950-talets början bedrevs i princip endast högre utbildning vid fyra lärosäten i Sverige: Uppsala, Lund, Stockholms högskola och Göteborgs högskola. Vid Lunds universitet studerade exempelvis knappt 3000 personer 1950 (varav 28 procent kvinnor) av ca 16 000 totalt i hela Sverige (I dag studerar 47 700 individer och antalet anställda är ca 7500).⁵ Det högre utbildningsväsendet har sedan 1950-talet förändrats – bl.a. för att näringslivet redan under 1950-talets mitt började efterfråga akademiskt utbildad arbetskraft (för en stor statistik kartläggning rörande detta att hitta den svenska ”begåvningsreserven” svarade för övrigt två Lundaforskare). Först 1977 tillkom Kristianstad Högskola och 1998 bildades Malmö Högskola - en viktig kunskapsnod, bl.a. genom sin inriktning som en del av Malmös industriella förändring. För att ytterligare sprida den högre utbildningen i regionen så finns flera lokala filialer etc., bl.a. Campus Helsingborg som är kopplat till Lunds universitet.

⁵ Uppgift hämtad från <http://www.lu.se/om-universitetet/universitetet-i-korthet>. Så här beskriver universitetet sig själva i korthet: ”47 700 studenter och 7 500 anställda från hela världen är verksamma främst i Lund, Malmö och Helsingborg. Universitetets omsättning uppgår till 7,5 miljarder, varav två tredjedelar avser forskning och en tredjedel utbildning. Vi har en tydlig internationell profil och samarbetar med 680 partneruniversitet i mer än 50 länder.”

Faktaruta – Att utveckla humankapitalet handlar inte bara om universitetsutbildning

Boost Rosengård

Projektet drivs av idrottsklubben FC Rosengård, med finansiering från Europeiska Socialfonden och medfinansiering från Arbetsförmedlingen och Malmö Stad. Målgruppen är unga 18-29 utan arbete, främst långtidsarbetslösa.

Projektet syftar till att stärka och motivera unga arbetslösa att komma i arbete eller återuppta och fortsätta studier. Verksamhetens fokus ligger på en målgrupp med en komplex problematik bakom arbetslösheten, som inte är direkt arbetsmarknadsrelaterad. Arbetssökandet är för dessa personer mer än en fråga om matchning mot befintliga arbetstillfällen. Fullständiga betyg och utbildning saknas ofta. Många har haft svårigheter under gymnasietiden, med exempelvis svåra familjeförhållanden, kriminalitet, inlärningssvårigheter o.s.v.

Utgångspunkten är ett holistiskt perspektiv på individen, med dagliga möten för att lära känna, bygga tillit och identifiera specifika hinder. Stödet utformas individuellt, inom ramen för tre spår: arbetsmarknad, studier och hälsa. Inom arbetsmarknad finns insatser som coaching och workshops, samt företagskontakter och rekryteringsstöd. Inom studier kan projektet bl.a. hjälpa till med förberedelser för att läsa upp gymnasiebetyg på Komvux. Hälsa kompletterar alla insatser och innebär frivillig motionsträning samt tillgång till KBT-handläggare.

Upstart Malmö

Upstart Malmö är en icke vinstdrivande stiftelse grundad 2011. Samarbetar med ett 60-tal företag och Arbetsförmedlingen. Malmö Stad bidrar med driftfinansieringen. Verksamheten riktar sig till företag med mellan 5-50 anställda, som har betalande kunder och en ambition att växa. Företagen finns främst i branscher som inte är kapitalintensiva, d.v.s. företrädesvis tjänstesektorn.

Syfte och bakgrund: Privat-offentlig samverkan i syfte att skapa arbetstillfällen och Initiativet kommer från näringslivet och bygger på enskilda företags engagemang och vilja att bidra till en positiv stadsutveckling. Företagen som går in i verksamheten stöttas ekonomiskt av ett investerarnätverk samt med ideella erbjudanden om stöd kring marknadsföring och juridik. Matchning sker med långtidsarbetslösa som hänvisas via Arbetsförmedlingen. Framgångsfaktorn kan sägas vara det näringslivsnära arbetssättet, som gör att företagen kan bidra efter sin logik – samtidigt som utmaningar i gränslandet mellan näringsliv och politiken/det offentliga hanteras av personer som förstår båda kulturerna och kan undvika att misstänksamhet kring incitament och motivation uppstår mellan parterna. Intresse för att sprida modellen finns i flera kommuner och arbete har påbörjats i Landskrona, Helsingborg och Eslöv.

3.4 Humankapitalets förändring handlar också om såväl utvandring som invandring

Invandringen till Sverige kan under perioden delas in i tre faser. Den första inträffade i slutet av andra världskriget, 1945-60, då invandringen främst utgjordes av flyktingar från länder i kris efter kriget. Dessa kom främst från Baltikum och östeuropeiska stater.

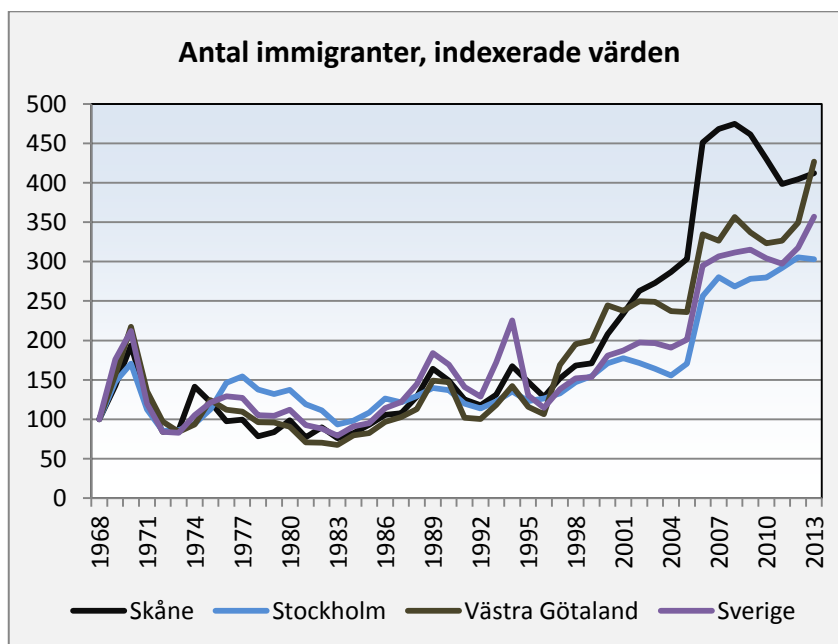
I en andra fas hade Sverige framför allt mycket arbetskraftsinvandring eftersom arbetare behövdes till industrin och till offentlig sektor. Dessa invandrare kom framför allt från övriga Norden eller länder inom Europa. 1969-70 var en topp i denna fas av arbetskraftsinvandring som sedan avtog då fackföreningarna krävde restriktivare lagar, se Figur 5 nedan som beskriver immigrationsströmmar mellan 1968-2013.

Efter detta var man som invandrare tvungen att ha uppehållstillstånd, arbetstillstånd och någonstans att bo innan man fick komma till Sverige. Från 1972 invandrade därför nästan bara nordiska arbetare eller personer med familjeanknytning som skäl.

Den tredje fasen som startar någonstans runt 1980 och sträcker sig fram till idag består främst av flyktingar från länder utanför Europa. Under perioden 1984 och framåt har antalet asylsökande ökat från ca 5 000 per år, till 24 804 år 2012. Under slutet av 80-talet invandrade människor från framför allt Iran, Chile, Libanon, Polen och Turkiet. Efter Jugoslaviens sammanbrott i början på 90-talet och efterföljande konflikter flydde många till Sverige. En kraftig ökning av immigranter till Skåne har skett under 2000-talet. Detta mönster avspeglas även i figur 6, där vi kan se att andelen utrikes födda ökat relativt snabbt i Skåne från mitten av 90-talet och framåt. Stockholm har dock fortfarande störst andel utlandsfödda i befolkningen.⁶

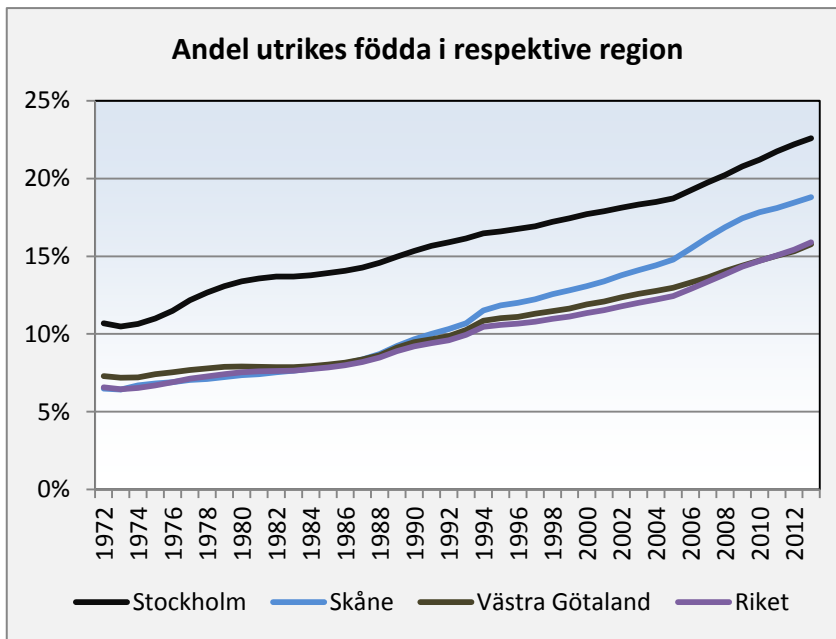
Figur 5 – Immigration till Skåne 1968-2013

Not: Indexerade värden, 1968=100. Källa: SCB

⁶ Uppgifterna hämtade från: <http://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/>

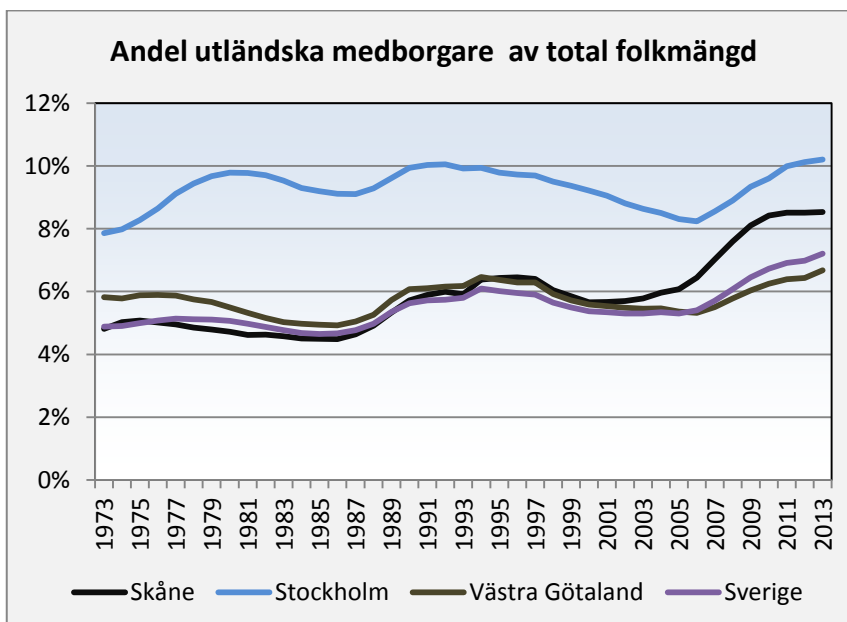
Figur 6 – Utrikes födda i de svenska storstadslänen 1972-2012

Källa: SCB

I Figur 7 nedan beskrivs även andelen utländska medborgare i förhållande till den totala folkmängden i respektive region. Vi kan se att andelen utländska medborgare i Skåne ökat relativt snabbt jämfört med andra regioner, och i riket som helhet. Stockholm har dock den största andelen utländska medborgare.

Figur 7 - Utveckling av andelen utländska medborgare av den totala folkmängden i de svenska storstadslänen 1973-2013

Källa: SCB

Denna "familjeinvandring" var alltså närmast en konsekvens av den tidigare arbetskraftsinvandringen. Initialt var exempelvis de som flyttade in till Rosengård befolkning från landsbygden samt från stadsdelar i Malmö med låg bostadsstandard. På 1970-talet är andelen utrikesfödda i Rosengård ca 20 procent. Under 1990-talet förändras invandringen, bl.a. kom människor från forna Jugoslavien att i stor utsträckning bosätta sig i Malmö.

3.5 Så här arbetar man i andra delar av landet

I faktarutor har vi pekat på intressanta exempel på arbete med integration i Skåne. Samtidigt är det viktigt att lära av goda exempel även från andra håll. Kommuner runtom i Sverige har strävat efter att förbättra integrationen på många olika sätt. Ett exempel är Södertälje kommuns arbete för att integrera de många personer som man tar emot från andra länder, exempelvis Irak och Syrien. Kommunen tar emot flest antal flyktingar i Stockholms län sett till antal kommuninvånare. Under mitten av 00-talet inledde kommunen ett aktivt arbete för att förändra varumärket Södertälje och visa på möjligheterna med invandringen snarare än att betona utmaningarna. "Vi bemannar Sverige" blev mottot. Genom det egna bolaget Telge AB inleddes bland annat samarbete med Manpower för att starta Manpower Telge Jobbstart – ett public-private partnership för att hjälpa långtidsarbetslösa och nyanlända till arbete. Resultaten av partnerskapet är nära 900 personer i sysselsättning sedan 2009. Beräkningar gjorda av nationalekonomen Ingvar Nilsson visar att detta sparat kommunen och samhället 40 miljoner kronor i uteblivna kostnader i form av t ex försörjningsstöd, ohälsa och andra utanförskapsrelaterade kostnader. Sedan 2013 ägs Manpower Jobbstart till 100 procent av Manpower.

Faktaruta: Public-private partnership för att bygga bostäder i Malmö

Bygga-om-dialogen i Lindängen

Malmö stad och Trianon fastigheter har tecknat avtal om att bygga de första bostäderna i stadsdelen Lindängen i Malmö på 30 år. Det unika i avtalet är att Trianon och dess underleverantörer förbinder sig att anställa tio arbetslösa personer från området per år för byggnadsarbete och underhållsätgarder. Malmö stad erbjuder å sin sida Trianon rabatt på markhyran. Arbetsförmedlingen erbjuder därtill stöd i form av arbetsmarknadsutbildning och jobbmatchning.

De 140 nya lägenheter som produceras – både hyresrätter och bostadsrätter – ska vara tillgängliga för framför allt barnfamiljer till rimligt pris. Byggkostnaden är därför satt till max 19 000 kr per kvadratmeter. Totalt innebär satsningen att 300 miljoner kronor investeras och att 40 helårsarbeten skapas för arbetslösa i området.

Inom ramen för projektet och bolaget Telge tillväxt har man i nära samarbete med det lokala näringslivet och kommunens parkförvaltning arbetat för att få långtidsarbetslösa ungdomar (däribland många med invandrarbakgrund) i sysselsättning. Även den satsningen har gett goda resultat och genererat stor uppmärksamhet nationellt och internationellt. Kommunens inköspolicy inkluderar ett beaktande av sociala klausuler vid upphandling – vilket innebär att förfrågningsunderlag kan innehålla krav på leverantörens sociala hänsynstagande. Ett annat exempel är ett samarbete med PEAB där kommunen och byggbolaget enades om att låta anställa ett antal nyanlända med byggteknisk kompetens för att bygga bostäder. En gemensam fram-

gångsfaktor för de bolag och insatser som startats och genomförts i Södertälje tycks vara ett nära samarbete mellan kommunen och det lokala näringslivet där man i partnerskap satsat på att göra Södertälje mer framgångsrikt och attraktivt.

Nacka kommun är en av landets föregångare vad gäller implementeringen av kundvalssystem i flera delar av den kommunala förvaltningen, 3 miljarder av de 4 miljarder som kommunen omsätter årligen omfattas av kundvalssystem. Det omfattar även arbets- och företagsnämndens ansvarsområden, varav arbetsmarknadsinsatser är ett betydande område. I Nacka arbetar man väldigt tydligt utifrån ett individperspektiv, med individuella bedömningar av individers behov och önskemål. Arbetsmarknadsinsatserna omfattar i första hand personer med försörjningsstöd eller arbetslösa som ännu inte har rätt till särskilda insatser på arbetsförmedlingen. Utrikesfödda är en av de prioriterade målgrupperna.

En inledande bedömning görs för att etablera individens nuläge och eventuella kompletteringsbehov för anställningsbarhet/egenförsörjning. Därefter sker vägledning till de omkring 50 olika utbildningsanordnare (benämns experter) som levererar tjänster inom sfi, vuxenutbildning och kompletterande arbetsmarknadsinsatser. Ersättningen till dessa anordnare från kommunen utgår genom en jobbpeng som "följer med" varje individ. 70 procent av ersättningen till experterna betalas ut inledningsvis, resterande 30 procent betalas ut om och när individen uppnår sysselsättning.

Kommunen pekar på sjunkande arbetslöshet och minskat försörjningsstöd som indikationer på att modellen fungerar väl. De bästa och snabbaste resultaten uttryckt i form av sysselsättning för individen har uppstått i de fall då experterna haft ett tydligt och utvecklat samarbete med arbetsgivare. Ett exempel är en anordnares samarbete med Keolis, som tar emot 20 personer åt gången för bland annat bussförarutbildningar och som dessutom prioriterar utrikesfödda.

Nacka och Södertälje kommuner har valt två olika vägar – Nacka har valt kundvalssystemet och Södertälje har arbetat mycket med public-private partnership och projektverksamhet. Men en gemensam framgångsfaktor för båda kommunerna har varit nära kontakter med näringslivet vilket för många utrikesfödda resulterat i sysselsättning och etablering på arbetsmarknaden.

3.6 Stora utmaningar men också möjligheter

Slutligen kan det vara av intresse att notera att Sverige för ett par år sedan fick nya regler kring arbetskraftsinvandring som öppnar gränserna för den som vill komma till Sverige för att arbeta. I en artikel i Sydsvenska Dagbladet konstateras att av de 2500 som kommit till Skåne utanför EU är mer än en fjärdedel högutbildade. Det handlar om personer som arbetar som dataspecialister inom IT och telekom, eller som ingenjörer eller arkitekter på skånska företag. Om 1950-talet var arbetskraftsinvandringsperioden 1.0 så kanske detta är ett exempel på 2.0 – hur Skåne så att säga blir en del av den internationella kampen om att locka hit kompetent talang.

I den bostadsmarknadsanalys som Länsstyrelsen i Skåne nyligen genomfört "Bostadsmarknadsanalys för Skåne 2014 – Rösten från andra sidan planket" sammanfat-

tas den internationella in- och utflyttningen enligt följande: ”Skåne hade en utrikes nettoinflyttning år 2013 på 5 979 personer (inflyttade från utlandet 16 182 och utflyttade till utlandet 10 203) vilket kan jämföras med 6 181 personer 2012 (inflyttade från utlandet 15 885 och utflyttade till utlandet 9 704). Invandrarna är den grupp som under de senaste åren stått för den största delen av Skånes folkökning. Under 2000-talet har den utrikes nettoinflyttningen till Skåne.”

Samtidigt: sysselsättningsgraden hos utrikesfödda har under lång tid varit lägre än för inrikesfödda i Sverige och Skåne samtidigt som arbetslösheten bland utrikesfödda är högre. Detta, i kombination med att mer än en tredjedel av sysselsatta, utrikesfödda akademiker har lågkvalificerade yrken indikerar en bristande integration på arbetsmarknaden. Det tar också lång tid för nyanlända att få sin kompetens och sina erfarenheter värderade. Regionen är med andra ord segregerad. I exempelvis Rosengård uppgår andelen utrikes födda till mer än 80 procent idag. Området får ett stigmatiserat varumärke i hög arbetslöshet, sociala problem etc. En ytterligare dimension av integrationen i Skåne handlar om att ett antal kommuner motsätter sig flyktingmottagning. Som vi kan se i figuren så avviker Skåne från de andra storstadsregionerna i den bemärkelsen att regionen sedan början av 1990-talet haft en något högre ökning av antalet utrikesfödda. Det ineffektiva utnyttjandet av det humankapital som finns i regionen representerar en möjlighet för ökad tillväxt. Många branscher rapporterar att den kompetens man söker saknas i regionen. Men i flera fall finns kompetensen redan här, det är bara det att den inte synliggörs tillräckligt effektivt. Med exempelvis effektivare matchningsprocesser samt en snabbare och mer effektiv validering av kompetens och erfarenhet kan den stora humankapitalreserven i regionen bidra till ökad tillväxt och samhällsnytta för hela regionen. Om sysselsättningsfrekvensen bland utrikesfödda i regionen skulle komma upp i samma nivå som för inrikesfödda skulle produktionen uttryckt i BRP stiga med omkring 10 procentenheter⁷.

Tabell 1 - Hur mycket invandring behövs för att hålla försörjningskvoten konstant jämfört med 2014?

År	Invandring per år	Akkumulerad invandring
2015	6000	6000
2016	6000	12000
2017	7000	19000
2018	7000	26000
2019	7000	33000
2020	7000	40000
2021	6000	46000
2022	6000	52000

Not: Försörjningskvot beräknas som (antal personer 0-19 + antal personer 65 och uppåt) / antal personer 20-64.

⁷ Kontigos beräkningar utifrån befolknings-, arbetsmarknads-, och inkomststatistik från SCB.

Baserat på en prognos om Skånes befolkningsutveckling⁸ som bearbetats av Kontigo beräknas regionen vara i behov av en invandring på 6 000 – 7 000 personer i arbetsför ålder för att bibehålla försörjningskvoten konstant jämfört med 2014. Fram till 2022 rör det sig om över 50 000 personer som regionen har behov av. Det är dock viktigt att poängtera att den här beräkningen baseras på att dessa 50 000 personer också är sysselsatta och inte bidrar till försörjningsbördan under perioden. Med en effektiv integration och tillvaratagandet av det humankapital som invandrar till regionen finns med andra ord stora möjligheter att ta tillvara på.

---

⁸ Prognosen har tagits fram av Region Skåne.

4 Vägen fram till dagens Skåne: Attraktivitet

En regions attraktivitet bestäms av ett flertal faktorer och är viktig för den regionala tillväxten ur flera perspektiv. Det handlar till exempel om att attrahera kapital och investeringar, att attrahera talanger och arbetskraft och om att attrahera besökare. Attraktivitetens bestämningfaktorer diskuteras livligt inom forskningen, men ett starkt stöd finns för att storleken på den regionala arbetsmarknaden är en mycket viktig förklaringsfaktor. En stor och varierad regional arbetsmarknad innebär en tillgång till ett varierat utbud av arbetstillfällen och arbetsplatser. För att flytta till ett jobb i en ny stad förväntar jag mig kanske också att min partner ska kunna finna ett arbete inom sitt yrke. Därtill är boendemiljön viktig för attraktiviteten. Tillgången till attraktiva livsmiljöer, vare sig det handlar om täta, urbana miljöer eller landsbygd och natur betyder mycket. Det gör även kvaliteten på den regionala infrastrukturen som bestämmer hur lätt det är att röra sig mellan olika platser i regionen. Dessutom förväntar sig många en god tillgång och kvalitet på privat och offentlig service, till exempel i form av bra skolor och sjukvård. På fritiden efterfrågar man olika saker, men tillgången på kulturinstitutioner och restauranger bedöms ofta vara viktigt. Självklart är också tryggheten en viktig bestämningfaktor för attraktivitet.

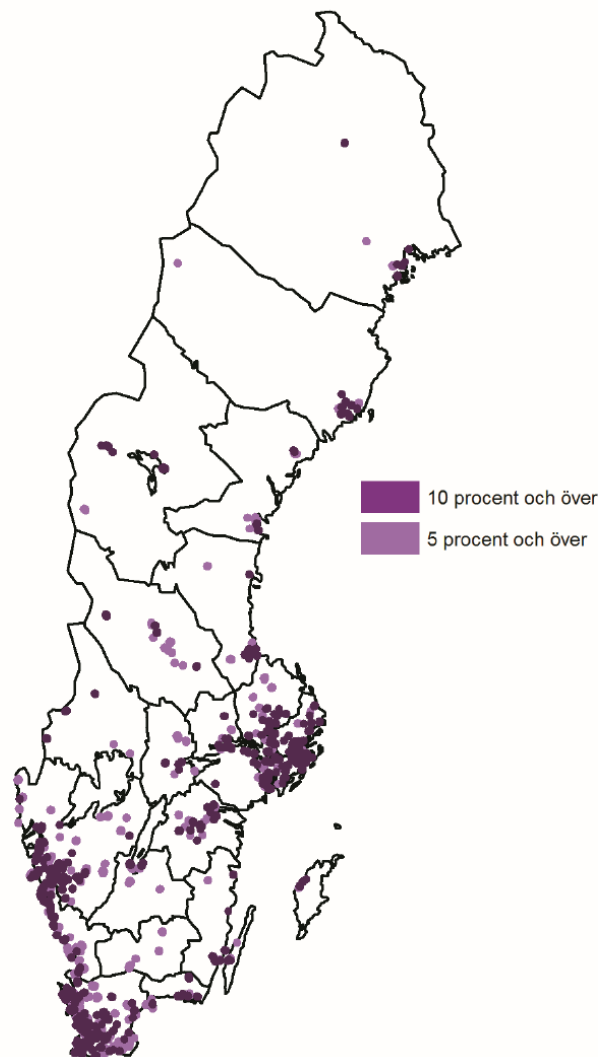
Ett mått på attraktivitet är befolkningstillväxt. Tillväxtanalys genomförde 2011 en studie som fokuserade på befolkningstillväxt i svenska orter. Deras studie visade att befolkningsutvecklingen inom Sveriges tätorter (200-10 000 invånare) under åren 2000-2010 utifrån SCB tätortsavgränsning 2010 kännetecknades av att ca 540 orter av drygt 1800 haft en befolkningsökning om minst 0,5 procent per år, det vill säga minst fem procent under perioden. De flesta av dessa tätorter ligger inom 45 minuters pendlingsavstånd med bil från en residensstad eller storstad och 58 procent ligger nära någon av de största städerna, Stockholm, Göteborg eller Malmö. Men, inte bara Malmö. Stockholms län har den största andelen orter med befolkningstillväxt på drygt 70 procent. Skåne och Halland ligger också mycket högt med omkring 50 procent av tätorterna. Befolkningstillväxten sker således till största delen kring och nära de större städerna. Det finns även en tendens till att tätorter, som ligger inom pendlingsavstånd till andra tätorter, ökar sin befolkning, vilket innebär att det finns någon slags Ortsstruktur som gör att de kompletterar varandra och skapar synergieffekter.

Att skapa attraktivitet handlar i detta sammanhang inte bara om att få andra att besöka eller bosätta sig på en plats. Det handlar i lika hög grad om att skapa ökad livskvalitet för de boende på platsen och ortens näringsliv. För att lyckas med detta blir ett starkt och handlingskraftigt politiskt ledarskap ett av recepten och nyckeln till framgång. Utan ett engagemang från de folkvalda företrädarna, riskerar processer och handlingskraftiga initiativ att stanna av. Förekomsten av eldsjälar och starka sociala nätverk är också viktiga faktorer som har lyfts fram både i teorin och i praktiken.⁹

---

⁹ Tillväxtanalys (2011): Orter med befolkningsökning - Exempel på "attraktiva orter" perioden 2000-2010. Rapport 2011:11.

Figur 8 – Tätorter med 5 procents befolkningsstillväxt och över under 2000-talet (Tillväxtanalys)

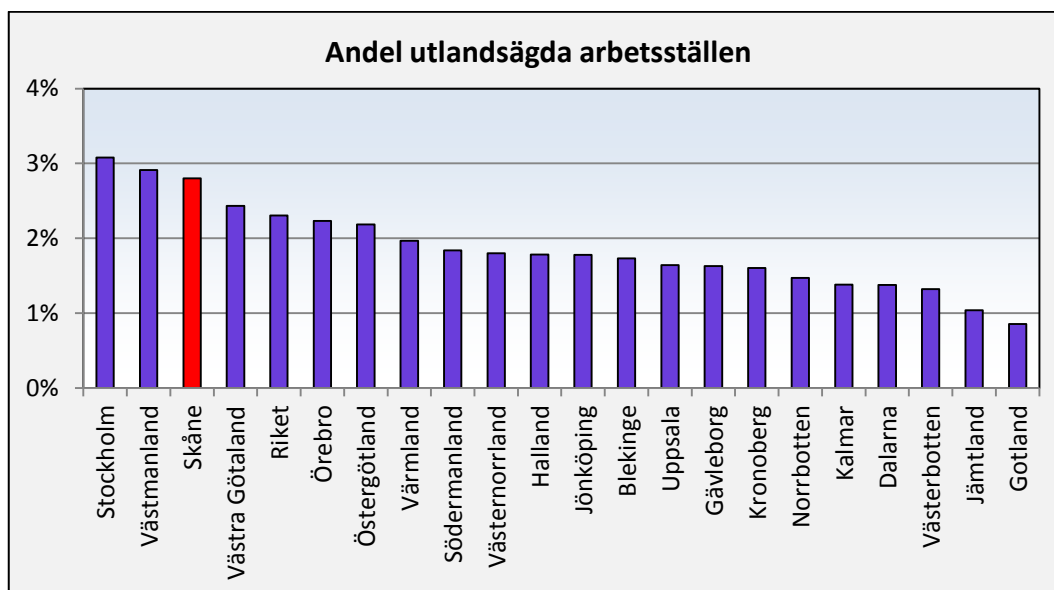
4.1 Förmåga att attrahera olika typer av kapital och resurser är viktig för att skapa attraktiva regioner

Ett annat viktigt mått på attraktivitet för en region är vilket intresse som finns för att attrahera utländska företag att lokalisera sig dit eller att attrahera utländskt kapital. Det är inte helt lätt att få fram data för utländska direktinvesteringar eller för riskkapitalinvesteringar. Det kan dock konstateras att Skåne är tredje störst när det gäller lokalisering av utlandsägda arbetsställen i Sverige. Detta kan ses som ett mått på attraktivitet för utländska företag att investera i respektive region. Av alla utländska arbetsställen i Sverige fanns 34 procent i Stockholms län, 16 procent i Västra Götalands län och 15 procent i Skåne län. De största ökningarna skedde i Stockholms och i

Skåne län, antalet ökade med 422 respektive 235 arbetsställen 2010-2011.

Figur 9 - Utlandsägda arbetsställen per region

Källa: Tillväxtanalys

Från 2003 och framåt fanns en trend att direktinvesteringarna, både till och från Sverige, tenderade att öka. År 2008 kom dock ett trendbrott som en konsekvens av den finansiella krisen och efterföljande internationella lågkonjunkturen. Även under 2010 var investeringarna svaga till följd av det osäkra ekonomiska läget. Det mest slående i diagrammet ovan är annars förmodligen de stora in- och utflödena av direktinvesteringar som skedde under slutet på 1990-talet. Att direktinvesteringarna i Sverige ökade så kraftigt under denna period har flera förklaringar, bland annat har den ökade globaliseringen spelat en stor roll. Svenska företag har förlagt verksamhet till utlandet och även försökt växa på nya marknader genom utlandsförvärv.¹⁰

4.2 Humankapitalet är mycket betydelsefullt för att göra en region attraktivt för företag

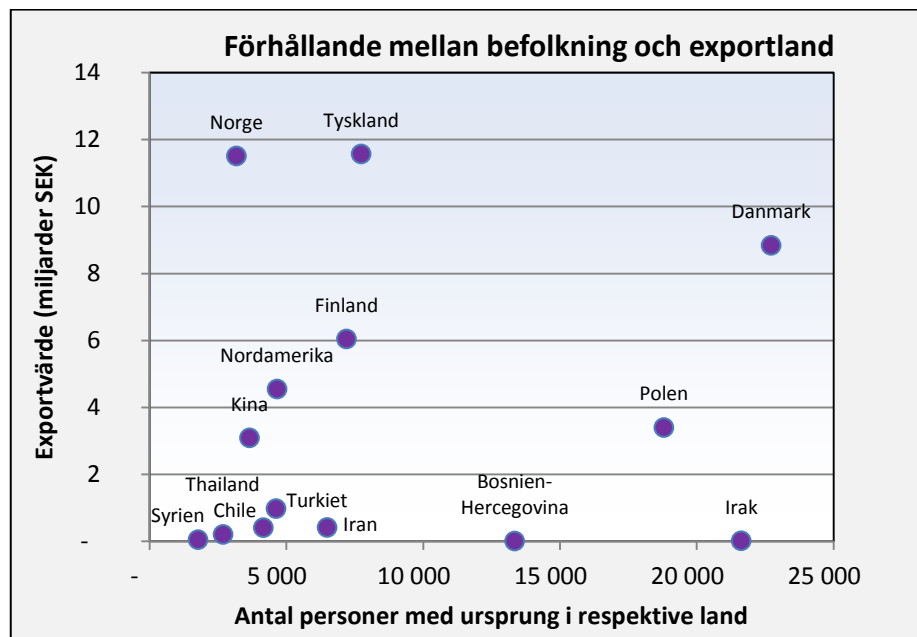
En annan typ av attraktivitet är den potential som finns i humankapitalet. Låt oss ta ett exempel: exportpotential. Som vi kan se i figuren nedan så finns det inom vissa grupper troligtvis en stor potential att exportera i och med att de finns en låg export men ett stort antal individer. Också det omvända – som exempelvis Lars Foods utgör – att starta företag baserad på import till riktade grupper är naturligtvis relevant i sammanhanget.

Att kunna nyttja människor med olika erfarenheter blir dessutom allt viktigare i en globaliserad värld. Detta då etableringar på andra marknader än hemmamarknaden fortfarande ofta är en kostsam affär, men ny teknik och mer lättillgänglig information sänker kostnaderna. Det verkar emellertid ha uppstått ett slags ”direktlänk” vid sidan

¹⁰ Källa: Tillväxtanalys.

av den långsamma och stegvisa vägen ut. Härigenom kan företag snabbt etablera sig i många länder och på flera olika sätt. Men detta kräver oftast kunskap om kultur, språk etc. De flesta sådana företag ser naturligt nog bara en marknad, den finns på internet och är global i ordets sanna mening vilket innebär att de företag som ska leverera på denna marknad också måste vara globala i ordets sanna mening. Regional attraktivitet i detta sammanhang handlar om att ha en befolkning med olika erfarenheter och nätverk. Detta gäller såväl för import (att det kan finnas en stor potentiell kundgrupp i regionen som kan möjliggöra för entreprenörer t.ex. när det gäller riktade resor, import av livsmedel, kulturprodukter etc.) som export (att det finns specifik kunskap om förutsättningar på en exportmarknad).

Figur 10 – Befolkningens ursprung relaterat export

Källa: SCB

4.3 Regionens tillgänglighet är viktig för attraktiviteten

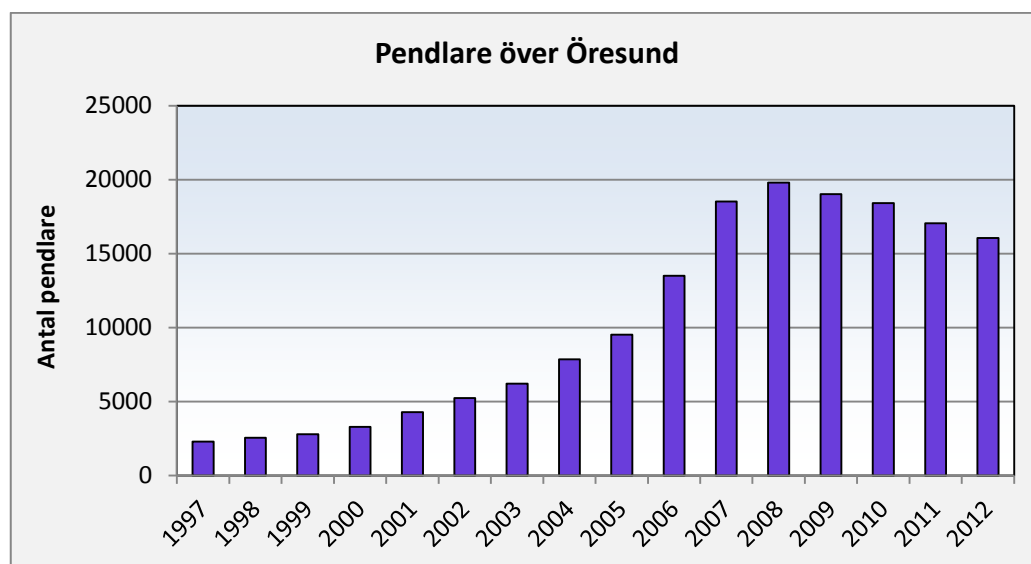
Ett ytterligare sätt att mäta attraktiviteten på är tillgängligheten. Skåne har länge varit ett logistiskt centrum med ett tätt trafiknät för järnvägs-, lastbils- och personbilstrafik. Det har flera internationella transportföretag (bland andra DHL och Schenker) tagit fasta på, liksom skånska företag inom skilda branscher som valt att etablera sig intill motorvägarna E4, E6 och E22 som norrut sträcker sig vidare till de övriga nordiska länderna. Ystad, Kristianstad och Hässleholm har tidigare varit regementsstäder.

På det gamla regementsområdet i Ystad finns numera Ystad Studios, en av Skandinavien största filmstudios, som bland annat spelat in en serie långfilmer med Henning Mankells polis Kurt Wallander i huvudrollen. Ett exempel på såväl hur attraktivitet kan förändras över tid som på en innovativ förmåga i regionen att ta tillvara gamla resurser på nedgång och transformera dem till tillväxtskapare.

4.4 Pendling är ett viktigt mått på attraktivitet

Även pendling och inflyttning är mått på attraktivitet. I avsnittet om humankapital berördes detta, men vi kan också – även om en viss minskning skett de senaste mätåren – konstatera att pendlingen ökat radikalt de senaste tjugo åren, se Figur 11 nedan.

Figur 11 – Utveckling för pendling över Öresund

Källa: Örestat

Också turismen och besöksnäringen är ett viktigt mått på attraktivitet. Besöksnäring har sedan 1950-talet varit mycket betydelsefull för regionen. Besöksnäringen handlar bland annat om att se det nya i det gamla. Livet vid havet har exempelvis förändrats under senare delen av 1900-talet, precis som i landet i övrigt, med avfolkade glesbygder och växande städer. Havet har heller inte samma betydelse för försörjningen som tidigare. Kusten har istället fått nya värden som rekreations- och turistområden för befolkningen i dess närhet. Ju större städer och samhällen blir desto viktigare är de fria och tillgängliga kuststräckorna.

I slutet av 1950-talet började det bli allt vanligare med eget fritidshus och antalet fritidshus ökade kraftigt även under 1960-talet. De skånska fiskelägena är inte enbart lokala angelägenheter och de är unika. Det finns inga exakta motsvarigheter i andra länder. Men kustens tätorter har inte bara vuxit. Med tanke på att de gamla hamn- och industriområdena har tömts på verksamheter är de övergivna områdena en stor marktillgång som ligger relativt centralt i tätorten. De kan återanvändas för verksamheter och bostäder eller restaureras för friluftsliv. Därigenom bidrar de till att städer och samhällen förtätas istället för att fortsätta växa utmed kusten. Bra exempel på detta finns i Malmö och Helsingborg där gamla varvs- och industriområdet utnyttjats till andra verksamheter.¹¹

¹¹ Hämtat från rapporten "Skånes kustområden - ett nationallandskap".

4.5 Växande besöksnäring indikerar ökad regional attraktivitet

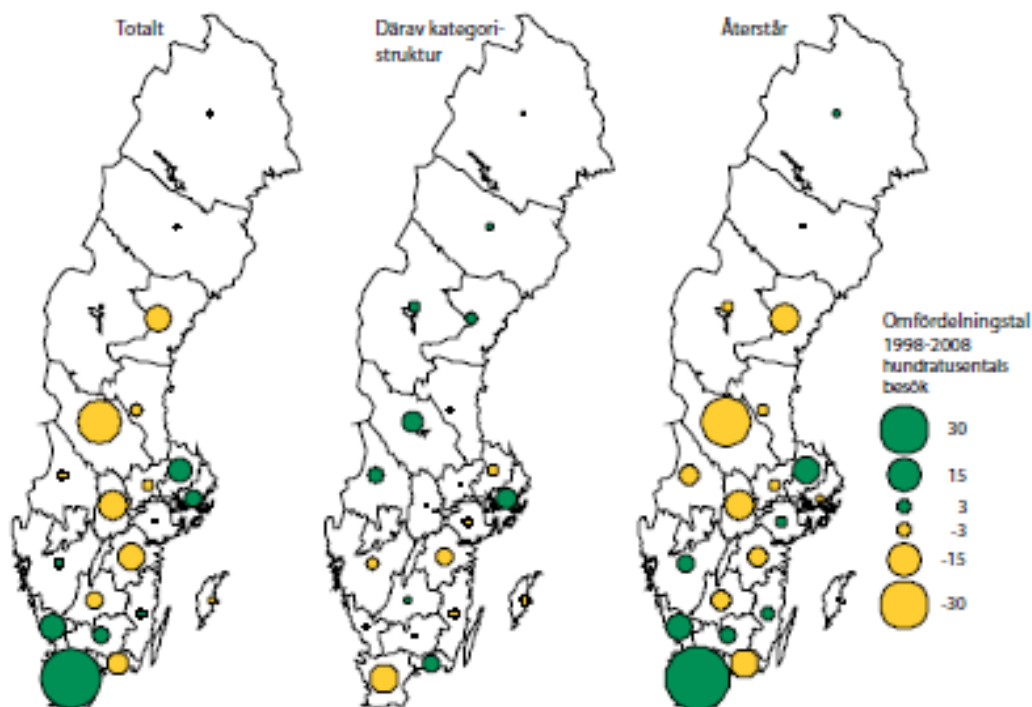
Sedan 1998 ökade det totala antalet besök med över 50 procent i Sverige. Ökningen beror dels på en kraftig ökning av antalet besöksmål och dels på att det genomsnittliga antalet besök per besöksmål också ökat. Aktiviteter, som domineras av bad- och liftanläggningar, är den största kategorin. Evenemang tillhör också de större kategorierna (idrott, nöje etc.) som vuxit snabbare än besöksmålskategorierna i genomsnitt. När det gäller besöksnäringen har i synnerhet Skåne flyttat fram sina positioner på bekostnad av framför allt några län i Mellansverige. I enstaka fall kan besöksutvecklingen i en region eller kategori förklaras med hänvisning till att nya anläggningar öppnat eller att gamla stängts, men generellt sett är sådana anläggningar små och av mindre betydelse.

Den vänstra kartan i figur 11 visar att i synnerhet Skåne län, men också ett antal andra län i södra Sverige har ökat sina andelar av det totala antalet besök vid besöksmål 1998-2008. Skåne och några län till har flyttat fram sina positioner framför allt på bekostnad av Dalarnas län, Örebro län, Östergötlands län och Västernorrlands län. Mittenkartan i Figur 12 visar vad som vore att vänta givet länens unika sammansättningar av besöksmål i olika kategorier och givet hur dessa kategorier har utvecklats. Dalarna, Stockholm, Blekinge, Värmlands, Västernorrlands och Jämtlands län har en struktur som är fördelaktiga för besökstillväxten. I synnerhet Skåne och Östergötlands län har motsatt situation. Kartan till höger i Figur 12 visar differensen mellan de två första kartorna. Detta kan tolkas som länens resultat givet deras respektive förutsättningar. Skånes position – eller om man så vill ökande attraktivitet – blir än mer iögonfallande eftersom denna förflyttning har skett trots ett ”ofördelaktigt” utgångsläge ¹²

---

¹² Tillväxtverket (2011): Besöksmål i Sverige - analys av attraktivitet och regional utveckling under åren 1998 till 2008. Tillväxtverket Rapport 0078.

Figur 12 – Förändring av andel besök 1998-2008

4.6 Mångfald och tolerans är också en viktig bestämningsfaktor för regional attraktivitet

Förutom de ovan nämnda faktorerna finns även bestämningsfaktorer som har särskild betydelse ur ett integrationsperspektiv, nämligen toleransen och mångfalden. För att konkurrera i en allt mer globaliserad värld krävs att man kan attrahera de bästa talangerna och säkra den regionala kompetensförsörjningen. För många har det stor betydelse om den plats man flyttar till, oavsett om det är från en annan del av samma land eller från ett land på en annan kontinent, upplevs som tolerant och öppen för människor oavsett bakgrund. En befintlig mångfald, både när det gäller människor och exempelvis serviceutbud, kan också vara viktigt för många som funderar på att flytta till en plats. Här finns det också en uppenbar koppling till tillvaratagandet av humankapitalet hos utrikesfödda. Om det finns för stora skillnader i sysselsättning och värdering av kompetens mellan utrikesfödda och inrikesfödda riskerar regionen uppfattas som oattraktiv för många. Av de skälen utgör toleransen och mångfalden viktiga bestämningsfaktorer för den regionala attraktiviteten och därigenom även för den regionala tillväxtpotentialen.

5 Vägen fram till dagens Skåne: Demokrati och socialt kapital

För en region som strävar efter en hållbar tillväxt så bör det vara självklart att en jämnare representation av grupper i olika delar av samhället och på olika maktpositioner, i kombination med en gruppöverskridande tillit och känsla av gemenskap, är avgörande för regionens framtida utveckling.

Forskning kring betydelsen av deltagandet i samhällslivet och det sociala kapitalet mellan olika grupper i samhället för den regionala tillväxten är inte helt entydig. Sett över ett längre tidsperspektiv presterar länder och regioner som präglas av demokratiska fri- och rättigheter bättre ekonomiskt än dem som inte gör det. Över kortare tidsperioder är det i vissa fall svårt att se ett tydligt samband mellan å ena sidan utbyggnaden av demokratiska institutioner, valdeltagande och föreningsliv och å andra sidan den regionala ekonomiska konkurrenskraften och tillväxten.

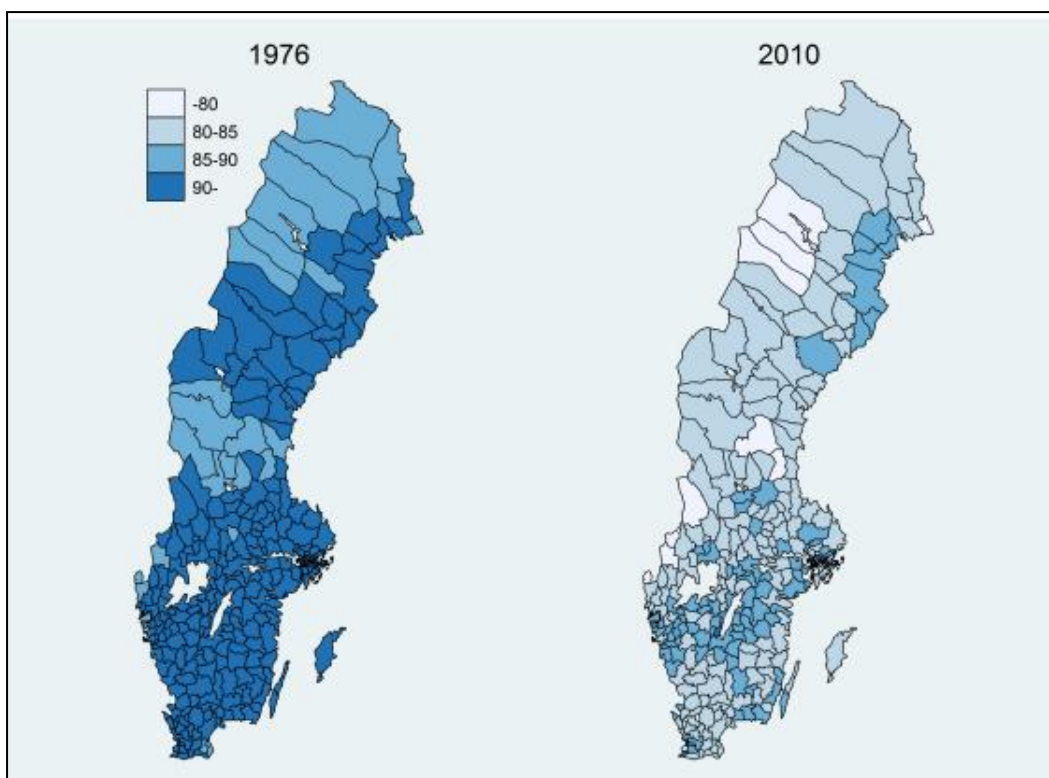
Det finns även en koppling till den föregående diskussionen om attraktivitetens betydelse för tillväxten. En frånvaro av socialt överbyggande kapital (kontakter och tillit mellan grupper i samhället) i kombination med en ojämlikhet när det gäller människors egenmakt – makten att själv påverka sin livssituation – skapar större risker för sociala konflikter och utanförskap i samhället. Detta i sin tur skapar en grogrund för ökad diskriminering och frågetecken vad gäller toleransen och öppenheten.

För regioner som strävar efter att skapa goda förutsättningar för en hållbar regional tillväxt är alla människors egenmakt och deltagande i samhällslivet en angelägen fråga.

5.1 Minskande valdeltagande sedan 1950-talet

Skånes utveckling vad det gäller demokrati liknar Sveriges sedan 1950-talet. Det finns flera tydliga tendenser, men den kanske tydligaste är att valdeltagandet minskat de senaste 40 åren. Detta gäller också för invandrade grupper.

Figur 13 - Valdeltagande 1976 och 2010 (Källa: SCB)

5.2 Aktörer i den sociala ekonomin växer

Samtidigt finns det en mängd olika typer av aktörer som försöker att skapa en annan typ av delaktighet i samhällsutvecklingen – i den sociala ekonomin – och skapa förutsättningar för ökad integration och att den regionala utvecklingsstrategins mål inom detta område nås. I flera av faktarutorna i tidigare avsnitt har sådana exempel lyfts fram (se också faktarutan i detta avsnitt om Yallatrappan). Som första region i Sverige ingick Region Skåne och den idéburna sektorn i Skåne år 2010 en överenskommelse om sektorsöverskridande samverkan som ska bygga på principerna självständighet och oberoende, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och insyn, samt mångfald. Exempel på planerade åtgärder inom ramen för överenskommelsen på området integration och mångfald är följande¹³:

- Tillsammans med statliga myndigheter på nationell och regional nivå, kommuner, den idéburna sektorn och näringslivet inventera, analysera och initiera utvecklingsinsatser rörande det sociala företagandet och härmed öka delaktigheten och minska utanförskapet.
- Utveckla stödstrukturer för det samhälleliga entreprenörskapet i Skåne.
- Utveckla former för frivillig- och volontärarbetet i Skåne inom den idéburna sektorns regi samt vid Region Skånes verksamheter.

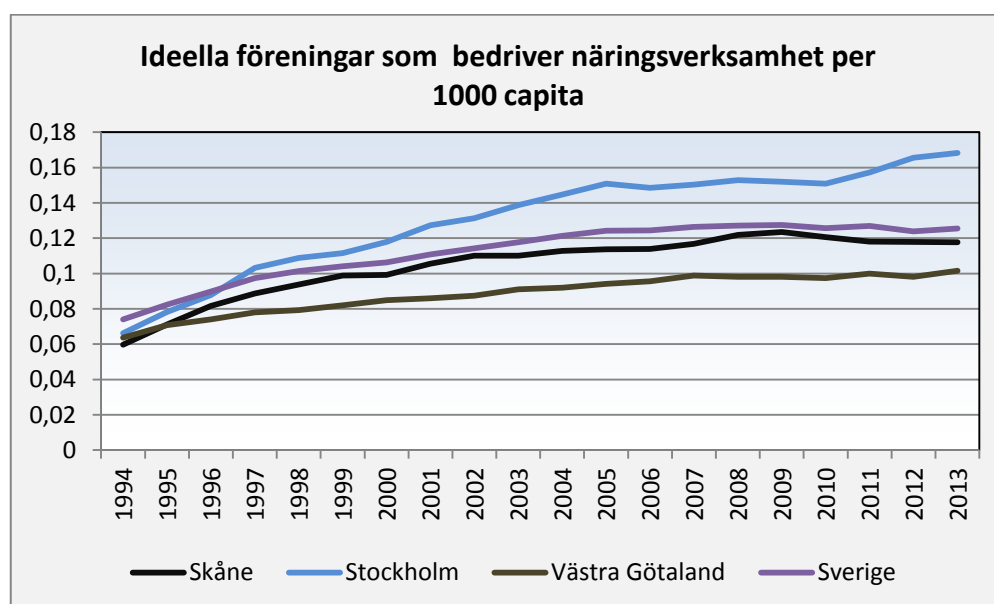
¹³ <http://overenskommelsenskane.se/> (2014-06-25)

- Tillsammans med regionala och kommunala samhällsaktörer utveckla samarbetet med den idéburna sektorn kring etablering och integration av nyanlända "flyktingar" i Skåne, men också av integrationen av människor med utländsk härkomst.

Överenskommelsen skickar en betydelsefull signal om att man i Skåne ser potentialen och möjligheterna för den idéburna sektorn att bidra till integrationsarbetet i regionen.

Som vi kan se de senaste 20 åren, så har det skett en ökning av ideella föreningar, även om det för Skånes del planar ut någonstans runt 2005/2006. Skåne ligger där i paritet med Sverige och över Västra Götalandsregionen. En intressant jämförelse kan göras med Stockholm, som haft en högre nivå samt en något högre ökningstakt, i synnerhet de 3-4 senaste åren.

Figur 14 – Ideella föreningar som bedriver näringsverksamhet per 1000 capita .

Källa: SCB

Denna sektor är viktig eftersom demokrati och ekonomisk tillväxt är två av flera faktorer som bidrar till en positiv samhällsutveckling, och en viktig del av demokratin handlar just om deltagande. Dessa faktorer utgör dock ingen garanti för att samhället är välmående, har låg kriminalitet, effektiva institutioner och en välmående befolkning.

5.3 Det sociala kapitalet i Skåne ligger i mitten om en jämförelse görs mellan svenska län

En vanligt ytterligare förekommande förklaring i det sammanhanget är betydelsen av socialt kapital, det vill säga att individer, grupper och organisationer har investerat i resurser som bidragit till att utveckla sociala relationer som är goda. Termen innefattar

tar bland annat sociala resurser, social trygghet, social delaktighet, medborgerligt engagemang, förtroende, tillit, delaktighet och gemensamma normer och värderingar.¹⁴ Socialt kapital underlättar gemensamt samarbete och blir därigenom en viktig aspekt när det gäller att skapa en god utveckling i en region.

Sverige rankas högt när det gäller socialt kapital. Folkrörelserna har lyfts fram som en förklarande faktor. Tilliten mellan människor kvarstår på en hög nivå trots att deltagande i rörelser i form av folkrörelser har minskat under senare åren.¹⁵ Förutom folkrörelser lyfts även den välfärdsmodell som valts: medborgarna bidrar med "hög" skatter i utbyte mot ett system som levererar tjänster (skola, sjukvård etc.). Systemet bygger på en tillit till de andra skattebetalarna samt till de statliga organisationerna.

SOM-institutet genomförde i slutet av 00-talet en undersökning av det sociala kapitalet i Sverige. Baserat på denna studie gjordes en analys av regionala skillnader och eventuella förklaringsfaktorer till dessa skillnader. I studien slogs ett antal variabler samman och ett genomsnittligt värde för varje län togs fram, mellan 0-10. Till de län med en genomsnittlig grad av socialt kapital definierades de som hade 5,6 till 6,5 i medelvärde (Blekinge län, Gävleborgs län, Jönköpings län, Stockholms län, Hallands län, Örebro län, Kronobergs län, Östergötlands län, Västmanlands län, Kalmar län, Värmlands län, Uppsala län, Gotlands län samt Dalarnas län). De län som hade ett något högre värde, dvs. uppvisade medelvärden mellan 6,6 upp till 7,6, definierades som "mellanlitare". (Dessa län var: Västernorrlands län, Norrbottens län, Västerbottens län, Västra Götalands län, Skåne län samt Södermanlands län). Jämtlands län, slutligen, med 9,9 som medelvärde skiljde ut sig ytterligare. Skåne ligger alltså någonstans i mitten vad gäller socialt kapital.¹⁶

Slutligen kan det vara värt att lyfta den studie Tillväxtanalys genomförde för några år sedan, nämligen att det förefaller finns ett visst positivt samband mellan socialt kapital, entreprenörsanda och offentlig sektors grad av engagemang i näringslivsfrågor och ekonomisk tillväxt. Att på olika sätt förstärka det sociala kapitalet och entreprenörskapsinsatser torde således vara en viktig insats också i ett integrationsperspektiv.¹⁷

---

¹⁴ SOU 1999:137, del 2, s. 187.

¹⁵ Rothstein, B. (2003): Sociala fällor och tillitens problem. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag.

¹⁶ Nizarki, G. (2010): Socialt kapital i Sverige- en jämförande studie om det sociala kapitalets utformning i Sveriges län. Högskolan i Halmstad.

¹⁷ Tillväxtanalys (2011): Regional och lokal tillväxtpolitik. Vad kan och bör regionala och lokala aktörer göra? Working paper/PM 2011:28.

Faktaruta: Att förstärka socialt kapital med hjälp av den sociala ekonomins aktörer

Yalla trappan

Yalla trappan är ett arbetsintegrerande socialt företag och arbetskooperativ. Verksamheten grundar sig i de tre "Trappan"-projekt som drevs i Rosengård, Malmö, under 2006-2010. Den ideella föreningen Yalla Trappan bildades med inspiration från projekten och i syfte att tillvarata och vidareutveckla lärdomar från projektverksamheten. Stora delar av projektverksamheten permanentades vid projektets slut och drivs idag av föreningen. Idag har Yalla Trappan 14 anställda och tar även emot praktikanter för arbetslivsintröskning.

Målgruppen är arbetslösa utlandsfödda kvinnor som saknar formella meriter och som står långt från arbetsmarknaden. Yalla trappans idé bygger på att man identifierat en svaghet i befintliga stödsystems förhållande till målgruppen. Man såg bristande uppmärksamhet och en utbredd uppgivenhet gentemot dessa personer, som därför många gånger inte fick adekvat stöd. Stora kostnader för samhället och höga ohälsotal på individuell nivå ger starka incitament att satsa på att stärka målgruppen, som på sikt också förväntas växa i regionen. Med utgångspunkt i de deltagande kvinnornas styrkor och befintliga kunskaper har kärnverksamhetens tre grenar växt fram: kafé/catering, syateljé samt lokalvård och konferensservice. Den kooperativa arbetsmodellen innebär ett starkt fokus på medbestämmande och delaktighet, som en medveten strategi för att bygga upp individernas självförtroende och ansvarskänsla. Verksamheten profileras utifrån kreativitet och hållbarhetstänkande. Förutom den ordinarie verksamheten bedrivs också svenskundervisning.

6 Vägen vidare

Vi har sökt ge en bred bild av vägen fram till det dagens Skåne och hur mångfald och integration är en del av det moderna Skåne. Detta baserat på en forskningsbaserad modell för hur integration kan bidra till regional tillväxt. Hur ser då vägen vidare ut? Hur kan integrationen bli en drivkraft för regionens utveckling och tillväxt?

Inriktningen för arbetet med regional utveckling och tillväxt i Skåne ges av den nya regionala utvecklingsstrategin som antogs av regionfullmäktige i juni 2014. ”Det öppna Skåne 2030” är både titel och målbild för strategin som ska styra regionens utveckling för ”pluralism, fler människor, nya idéer och som kännetecknas av hög tolerans och stor delaktighet...”. Fem prioriterade ställningstaganden pekas ut i strategin (Region Skåne, 2014):

- Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet
- Skåne ska bli en stark hållbar tillväxtmotor
- Skåne ska dra nytta av sin flerkärniga ortstruktur
- Skåne ska utveckla morgondagens välfärdstjänster
- Skåne ska vara globalt attraktivt

Strategin betonar regionens öppenhet för människor, idéer och kunskap som en viktig förutsättning för en hållbar tillväxt och förnyelseförmåga.

Region Skånes handlingsplan ”Integration för tillväxt 2013-2020” tar avstamp i OECD:s territorial review av Skåne från 2012, där en förbättrad integration på arbetsmarknaden för utrikesfödda framhålls som en nyckelfråga för Skånes fortsatta utveckling. Handlingsplanen syftar till att ”effektivisera och samordna arbetet med integration kopplat till tillväxt i Skåne”. (Region Skåne, 2013) Arbetet med handlingsplanen ska dessutom förankras tydligt i andra relevanta strategier, av vilka den regionala utvecklingsstrategin är den mest centrala.

Den bristande integrationen utgör i många stycken en av regionens främsta utmaningar. Samtidigt som en viktig potential till regional utveckling och tillväxt ligger just i en lyckad integration. I rapporten har vi sökt visa hur en lyckosam integrationsprocess kan bidra till regional utveckling och tillväxt. Detta direkt genom att innovationskapaciteten i regionen utvecklas och att humankapitalet nyttjas mer effektivt. Vidare genom att en lyckosam integrationsprocess kan bidra till att stärka såväl regionens attraktivitet som demokratin och det sociala kapitalet i regionen.

Arbetet med integration är idag i stora delar en kommunal fråga där utmaningarna främst kommer till uttryck på lokal nivå i form av boendesegregation, segregerad arbetsmarknad och utanförskap för personer med utländsk bakgrund. Den potential till utveckling och tillväxt som ligger i ett bättre nyttjande av de resurser som personer med utländsk bakgrund utgör förutsätter dock ett större regionalt perspektiv.

Detta kan handla om insatser för en effektivare matchning på arbetsmarknaden och att bättre ta tillvara den potential till innovation, affärsutveckling och export som ligger i mångfalden i regionen och de kontakter detta genererar med olika marknader. Att fullt ut nyttja den potentiella tillväxt- och attraktionskraft som finns i mångfald och integration förutsätter en förändring av attityder och förhållningssätt där integrationen inte ses främst ses som ett hinder för regionens utveckling, utan som en möjlighet till regional utveckling och tillväxt.

För den regionala utvecklingsstrategin och de fem prioriterade ställningstaganden är integration en viktig drivkraft och förutsättning. Ett Skåne som är globalt attraktivt och erbjuder framtidstro och livskvalitet är ett Skåne som tar till vara den mångfald som finns i regionen och där alla har en möjlighet att bidra till regionens utveckling och förverkliga sina livschanser. Ett Skåne som är en hållbar tillväxtmotor och utvecklar morgondagens välfärdstjänster är ett Skåne som tar tillvara den innovations- och entreprenörskraft som finns i regionen på ett öppet och integrerande sätt. Ett Skåne som drar nytta av sin flerkärniga ortstruktur är ett Skåne där integration – på alla plan – formar utvecklingen av regionen.